

Hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning
Avdelningen för närsjukvård
Enheten för psykiatri
Handläggare: Hans Cagnell

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2009-08-21

HSN 0810-1180

Yttrande över motion av Dag Larsson m.fl. (S) om rätt till personlig coach för unga människor med psykisk sjukdom/funktionshinder

Ärendet

Landstingsstyrelsen har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över motionen.

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att överlämna förvaltningens förslag

att omedelbart justera beslutet

Förvaltningens synpunkter

Motionären föreslår att landstinget ska ta ansvar för att utveckla och etablera en coachfunktion för unga psykiskt sjuka/funktionshindrade i länet. Förslaget innebär att varje ung människa upp till 30 års ålder med psykisk sjukdom/funktionshinder ska få rätt till en personlig coach/handledare, samordnade resurser och en individuellt anpassad handlingsplan för delaktighet i arbetslivet.

Motionären motiverar sitt förslag med att människor med psykiskt funktionshinder har en svag förankring på arbetsmarknaden. Alla människor behöver känna sig behövda genom att efter förmåga få delta i arbetslivet – om inte innebär det en katastrof för den enskilde och ett slöseri för samhället.

Det åtgärdsprogram som motionären föreslår skiljer sig starkt från det som samhället erbjuder idag, nämligen olika former av stöd, vård och behandling som den enskilde själv måste söka eller ta ställning till då vårdpersonal ger sitt förslag. Detta hjälpsökande kräver en initiativförmåga som dessa ungdomar ofta saknar och som är en del av deras grundläggande psykosociala problematik. De insatser som vederbörande söker blir ofta improviserade och osammanhängande, vilket får till följd att insatserna i många fall får liten effekt och är ekonomiskt kostsamma.

2009-08-21

HSN 0810-1180

Att erbjuda en personlig coach som kan ge individuellt stöd och hjälpa till att samordna samhällets olika insatser ökar chansen att åtgärderna bär frukt i form av deltagande i arbetslivet, minskat utanförskap och förbättrad psykisk hälsa.

Säkert skulle många unga psykiskt sjuka/funktionshindrade uppskatta denna form av hjälp.

Förebyggande insatser kan indelas i generella insatser som vänder sig till en hel målgrupp, t.ex. alla förskolebarn, respektive selektiva insatser som vänder sig till en mindre målgrupp, t.ex. alla heroinmissbrukare. Det motionären föreslår är selektiva insatser till gruppen unga människor med psykisk sjukdom/funktionshinder.

Konsulterna Ingvar Nilsson och Anders Wadeskog har utvecklat hälsoekonomiska modeller för att beräkna de totala samhällsliga kostnaderna för förebyggande insatser ställda i relation till de besparingar i ett livsperspektiv som samhället skulle kunna göra. Modellerna har tillämpats på olika målgrupper med komplex psykosocial problematik.

I rapporten "Det lönar sig – ekonomiska effekter av verksamheter med personligt ombud" (Socialstyrelsen 2006) har Nilsson/Wadeskog redovisat de samhällsekonomiska effekterna av de s.k. personliga ombuden, som tillkom inom ramen för Psykiatrireformen 1995. Ombudens uppgift var att utgöra ett stöd till personer med psykiska funktionshinder i åldern 18 år och äldre genom att uppmärksamma dessa personers behov och samordna de insatser som görs. Undersökningen omfattade de personliga ombuden i Kristianstad och Lund.

De samhällsekonomiska effekterna av de personliga ombudens verksamhet sammanfattas sålunda i rapporten: Kostnaderna för de personliga ombudens arbete uppgick till cirka 40 tusen kr per klient. Under de 5 åren som följde efter det att klienten fått ett personligt ombud minskade samhällets kostnader med cirka 700 tusen kr per klient – i pay off-termer motsvarar det cirka 17 gånger insatsen.

Motionärens förslag till personlig coach för unga människor med psykisk sjukdom/funktionshinder liknar de personliga ombudens funktion.

Kommunerna har sedan år 2000 i uppdrag att inrätta permanenta verksamheter med personliga ombud till psykiskt funktionshindrade. Ombuden är till större delen finansierade med statsbidrag och till en mindre del med kommunala medel. Ombudens formella huvudman är alltså kommunen. Men ombudens uppdrag är att inta en fri roll gentemot hälso- och sjukvård, socialtjänst, försäkringskassa,

2009-08-21

HSN 0810-1180

arbetsförmedling och andra instanser i syfte att hjälpa den psykiskt funktionshindrade att få tillgång till och samordna de vård- och stödinsatser som alla medborgare har rätt till. P.g.a. de psykiska funktionshindren har dessa personer nämligen svårare än andra att söka och få den hjälp de har laglig rätt till.

På liknande sätt har unga människor med psykisk sjukdom/funktionshinder svårt att få tillgång till de hjälpinsatser de behöver för att komma ut i arbetslivet och förbättra sin livskvalitet.

Ett förslag om personliga coacher måste däremot utredas vidare och i samarbete med KSL. Personliga ombud har kommunerna som huvudman. En sådan eventuell utredning behöver klargöra hur landstinget och kommunerna bör samordna och förbättra sina insatser för målgruppen unga människor med psykisk sjukdom/funktionshinder.

Eftersom livssituationen för unga människor med psykisk sjukdom/funktionshinder är ett gemensamt ansvar för kommun och landsting, är det av avgörande betydelse att bägge parter involveras i utredningen av hur en coachfunktion för målgruppen skulle kunna utformas.

Catarina Andersson Forsman

Olle Olofsson

Motion av Dag Larsson m.fl. (s) om rätt till personlig coach för unga människor med psykisk sjukdom/funktionshinder

Unga människor som insjuknat i svår psykisk sjukdom måste ges möjligheter att leva ett självständigt liv och inte ett fullständigt vårdberoende. Samtidigt vet vi att människor med psykiskt funktionshinder har en svag förankring på arbetsmarknaden.

Alla behöver arbetskamrater och att känna sig behövda. Att inte ta vara på allas förmåga och vilja att delta i arbetslivet är katastrofalt för den enskilde och ett slöseri för samhället. Förmågan och viljan att bidra måste tas till vara i arbetslivet och i samhället i stort.

Vi föreslår att varje ung människa upp till 30 år med psykisk sjukdom/funktionshinder ska få rätt till en personlig coach/handledare, samordnade resurser och en individuellt anpassad handlingsplan för delaktighet i arbetslivet. Även unga människor med neuropsykiatriska funktionshinder bör omfattas.

Idag finns relativt goda strukturer och rutiner för unga fram till 18-års ålder. Sedan är det väl känt att överföringen från barn- och ungdomspsykiatri till vuxenpsykiatri kan bli mycket svår. Många drabbas av ensamhet och en känsla av övergivenhet som kan förvärra deras tillstånd.

Coachen ska stödja den enskilde, samordna kontakter och ombesörja att åtgärder finns för rehabilitering, utbildning eller arbetsträning. På några års sikt bör en sådan modell kunna utvidgas till att omfatta alla med psykiskt funktionshinder som behöver stöd för att få arbete.

Många myndigheter och instanser behöver vara involverade. Ofta finns pengar för att stödja med rehabilitering, utbildning eller arbetsträning, men samordning och koordination saknas. Landstinget, med ansvar för psykiatri på olika nivåer, framstår som en lämplig huvudman för utvecklandet av en coachfunktion för unga med psykisk sjukdom/funktionshinder.

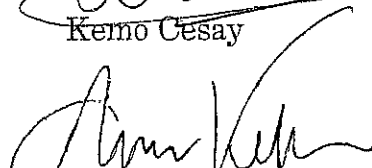
Med anledning av ovanstående föreslår vi landstingsfullmäktige besluta

att landstinget ska ta ansvar för att utveckla och etablera en coachfunktion för unga psykiskt sjuka/funktionshindrade i länet.

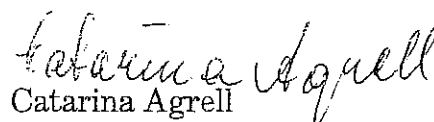
Stockholm den 2 oktober 2008

Dag Larsson

Kemo Cesay

Anna Kettner

Anna Lena Östman

Catarina Agrell